

antropologického výzkumu romských osad na východním Slovensku. O problematice identity na příkladu těšínské obce Stonava pohovořil ve svém příspěvku *Sociální paměť jako indikátor identity? Stonava na Těšínsku* Jakub Grygar. Tomáš Hirt seznámil posluchače s výsledky výzkumu obce Vojvodovo v severozápadním Bulharsku v příspěvku *Idea krajského hnutí ve světle konstruktivistického pojetí národa. Příklad Vojvodovo*. Závěrečný referát věnovaný kritice pojetí romských osad jako enkláv tradiční společnosti *Romové a problematika tradiční společnosti* přednesl Jan Červenka.

Druhým ročníkem *Antropologického symposia* se Katedra sociální a kulturní antropologie Fakulty humanitních studií Západočeské univerzity v Plzni snaží založit v Nečtinách tradici každoročního interdisciplinárního setkávání představitelů antropologie různého zaměření, které by napomáhalo členům antropologické komunity udržovat osobní kontakt, vyměňovat si odborné poznatky a zabránilo tak hrozící partikularizaci českého antropologického myšlení.

Jednotlivé referáty jsou publikovány ve sborníku *II. antropologické symposium*, vydaném Katedrou sociální a kulturní antropologie FHS ZČU v Plzni (vyšlo v únoru 2003). Marek Jakoubek

Židovská, česká a slovenská kultura: vzájemné vlivy Plzeň, 27. 6. 2002

Ve dnech. 24. – 30. 6. 2002 proběhl v Plzni pod záštitou prezidenta Václava Havla 21. výroční světový kongres Československé společnosti pro vědy a umění na téma „Transformace české a slovenské společnosti na prahu nového milénia a její úloha v současném globál-

ním světě“. Součástí kongresu byl i přednáškový cyklus „Židovská, česká a slovenská kultura: vzájemné vlivy“, který se konal 27. 6. v Západočeském muzeu. V rámci tohoto cyklu vystoupilo devět přednášejících. Většinou se jednalo o vědecké pracovníky z židovských muzeí či archivů – nejen z Čech, Moravy a Slovenska, ale i z Anglie (Westminster) či Ameriky (New York). Jednacím jazykem byla proto (až na výjimky) angličtina.

Z obsahového hlediska můžeme příspěvky rozdělit do tří skupin. Jednak se jednalo o příspěvky týkající se restaurování židovských památek židovskými muzei (které pronesli právě pracovníci těchto muzeí). Dále zde zazněly příspěvky věnované významným osobnostem, které byly nuceny odejít z českého prostředí (často se jednalo o Plzeň a blízké okolí) do zahraničí, kde se však významně podílely na prosazování židovské kultury, židovského náboženství či bojevaly za židovská práva. Mimo tyto dvě skupiny byly proneseny dva příspěvky – a to přednáška týkající se českožidovské minority a minority tzv. národních Židů a praktická prezentace internetové databáze českých a moravských židovských hřbitovů.

O restaurování židovských památek na Moravě, především v Boskovících, ale také např. v Třebíči, Mikulově a dalších moravských městech pronesl příspěvek doplněný videoprojekcí Jaroslav Klenovsky z Židovské obce v Brně. Týkal se především rekonstrukce synagogy v Boskovících v letech 1988–2001. Nedávno odkrytým a restaurovaným nápisům na stěnách boskovické synagogy se věnoval i následující referát Olgy Sixtové z Židovského muzea v Praze. Pamětní a dedikační nápisy na stěnách boskovické synagogy jsou totiž cenným příspěvkem k našemu poznání historie boskovické

židovské komunity a její synagogy. Např. výběr modliteb a žalmů napsaných na stěnách ukazuje na specifické období duchovní historie moravských židů, období, které vyjadřovalo silný vliv šabatiánství. Nástěnné malby vytvořené polskými židovskými umělci zase dokládají kulturní vazby mezi moravskými a polskými židovskými komunitami v této době. O restaurování historických budov, zejména synagog Židovským muzeem v Praze – např. rekonstrukci Maislovy synagogy, Pinkasovy synagogy, Klausovy synagogy, Španělské synagogy – pojednával příspěvek Leo Pavláta doplněný názornou demonstrací těchto restauračních prací na diapozitivech. Věnoval se restaurování vzácných tisků a rukopisů, synagogálního stříbra a textilu, náhrobních kamenů Starého židovského hřbitova v Praze atd. O záchraně a restaurování židovských památek, které provádí Muzeum židovské kultury na Slovensku Národního muzea v Bratislavě, hovořila ve svém příspěvku Katarina Kušanová-Wiecha. Věnovala se ochraně a restaurování synagog a synagogálních textilií v Prešově, Trnavě, Spišském Podhradí, Břežně, Šuraně a Nitře.

Přednáška Davis Ruth z Archivu české a slovenské židovské obce v New Yorku ukázala osudy některých významných židovských vůdců z Plzně a jejího blízkého okolí, kteří v zahraničí bojovali za sociální spravedlnost a pomohli zlepšit životy miliónů lidí. Jednalo se např. o Simona von Lämela z Touškova blízko Plzně, který byl vedoucím organizátorem petice za židovská práva na kongresu ve Vídni v r. 1815, o Adolfa Krause z Blovic, který r. 1865 emigroval do USA a stal se mezinárodním prezidentem B'nai B'vith, židovského dobročinného řádu a založil Ligu antihanobení, jež bojovala s anti-

semitismem, o dr. Paula Hartmana a profesora Freda Hahna, což byli rodáci z Plzně bojující proti diskriminaci židů v USA atd. Příspěvek novinářky Eleny Lappin z Londýna byl příběhem o českém svitku Tóry z r. 1564, který r. 1964 dorazil z Prahy do Westminsterské synagogy v Londýně. Příspěvek vyprávěl o lidech jako rabbi dr. Haroldu, Rinehartovi, o Ruth Schaffer, o lidech z Westminster Memorial Scrolls Trust a dalších, kteří se podíleli na záchraně těchto svitků ve Westminsterské synagoze. Vyprávěl o lidech, kteří s těmito českými svitky přišli do kontaktu. A především sledoval osud těchto svitků, nejen jejich zachránění ve Westminsterské synagoze, ale i jejich osud v období vlády nacistů a komunistů. Posledním z trojice příspěvků sledujících důležité osobnosti židovského hnutí byla přednáška Jitky Chmelíkové z Chebského archivu o divadelníku Paulu Löwym a jeho loutkovém divadle. Paul Löwy byl spolupracovník a přítel Josefa Skupy, který ve 30. letech 20. století vzbudil svým divadlem „dřevěných hrců ze Sudet“ (z Karlových Varů) díky netradičnímu využití dramatu, opery a dramatizaci surrealistické poezie pozornost pražských divadelních kritiků. V březnu 1939 emigroval do Palestiny. Paul Löwy je dodnes považován za zakladatele loutkového divadla v Izraeli.

Příspěvkem ryze teoretickým, který nesledoval žádnou restaurační činnost ani osudy žádné důležité osobnosti židovského původu, byl referát Blanky Soukupové z Karlovy univerzity v Praze věnovaný českožidovské a židovské interpretaci vlastních dějin. Referát se zaměřil na dvě menšiny v prostoru zemí Koruny české: na menšinu s vůlí k asimilaci (českožidovská minorita) a na menšinu odmítající asimilaci (minorita

tzv. národních židů). Poukázal na dva modely konstrukce historie ve vztahu k většinové kultuře. Posledním z referátů na této konferenci, který je třeba zmínit, byla prezentace internetové databáze českých a moravských židovských hřbitovů Achaba Haidlera z Domů života v Ústí nad Labem. Cílem připravované internetové databáze je zdokumentovat stav židovských nekropolí a zachytit jak textově tak i obrazem dosud dochované náhrobky (okolo 150 tisíc náhrobních kamenů z 340 židovských hřbitovů, v současnosti je zdokumentováno asi 20 židovských hřbitovů). Daná databáze KEŠET má zároveň umožnit fulltextové hledání podle zhruba 20 nejruznějších ukazatelů.

Uvedený přednáškový cyklus se setkal s velkým zájmem a ohlasem ze strany (česky i anglicky mluvícího) posluchačstva. Umožnil setkání a vzájemnou výměnu zkušeností mezi odborníky, kteří se problému vzájemného ovlivňování židovské, české a slovenské kultury věnují jednak na bázi akademické, jednak při své práci v židovských muzeích či archívech.

Jana Kružíková

Tvář první republiky – válečný a poválečný vývoj Plzeň, 28. 6. 2002

Součástí světového kongresu „Transformace české a slovenské společnosti na prahu nového milénia a její úloha v současném globálním světě“ byl vedle výše uvedeného přednáškového cyklu o židovské kultuře rovněž přednáškový cyklus „Tvář první republiky – válečný a poválečný vývoj“, který proběhl 28. 6. 2002 v Americkém centru v Plzni. V rámci tohoto cyklu vystoupilo šest přednášejících. Z oněch šesti příspěvků

se tři týkaly mýtů, které se pojí s první republikou a důvodů této mytologizace, dva se týkaly osvobození Plzně v r. 1945 a jeden příspěvek pojednával o kulturních dějinách první republiky.

Referát o vzniku ČSR a mýtu českého národa přednesla Blanka Soukupová z Karlovy univerzity v Praze. Věnovala se v něm výkladu upevnění a proměny tradičních českých stereotypů, autostereotypů a mýtů a vzniku nových obrazů a stereotypů v období vzniku první republiky. Ve svém referátu analyzovala rovněž českou reflexi jiných států, národů a etnických menšin, identifikaci přátel a nepřátel.

Obsahově blízký příspěvek k tomuto referátu pronesla Eva Broková z Masarykova ústavu AV ČR, v němž poukázala na dezinterpretaci některých klíčových pojmů a událostí týkajících se především r. 1918, 1938 a 1945. Upozornila v něm na politicky účelové a falešné výklady, které vznikaly rovněž po r. 1989. Ve svém příspěvku se věnovala především interpretacím a dezinterpretacím týkajícím se např. sebeurčení na konci první světové války, slibu tzv. švýcarizace československého národa a státního národa, pitzburské dohody, pojetí a postavení menšin, zejména německé, významu autoritativního potenciálu první republiky, popírání demokratičnosti českého národa, výkladu negativních postojů německého obyvatelstva vůči ČSR, významu mnichovské dohody, důvodů vedoucích k odsunu atd.

Výkladem pojmu mýtus, tzn. tomu, jakým způsobem se minulost mění v mýtus, jakými mechanismy se paměť traduje a jakou roli hraje paměť tradovaná mýtem v dnešní době, se ve svém příspěvku „Těšínsko: mýtus (jenom) první republiky“ zabýval Jakub Grygar z Fakulty humanitních studií v Praze.